

بررسی اثربخشی آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان

خدیدجه سبحانی^۱، رضا صابری^{۲*}، پروانه خواجه‌پور^۳، زهرا قنبری زرنندی^۴

چکیده

وجود معلمان دارای شایستگی برای رشد و پیشرفت جامعه ضروری است که با آموزش و مداخلات می‌توان آن را ارتقا بخشید. پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان انجام گرفت. پژوهش حاضر نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون همراه با گروه کنترل بود. جامعه آماری را کلیه دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان شهر کرمان در سال ۱۴۰۲ تشکیل دادند. نمونه‌های این پژوهش، ۳۰ نفر از جامعه مذکور بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردیدند و به کمک شیوه تصادفی ساده، در دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) گماشته شدند. آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا برای گروه آزمایشی در ۱۲ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای اجرا شد. اما در مورد گروه کنترل اقدامی انجام نشد. پرسشنامه شایستگی حرفه‌ای مطهری نژاد و جهانگرد (۱۳۹۷) در مورد آن‌ها اجرا شد. بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و تحلیل کوواریانس و با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ انجام شد. میزان P کمتر از ۰/۰۵ معنی‌داری در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویمان دانشگاه فرهنگیان تاثیر دارد ($P < ۰/۰۱$). با توجه به نتایج این پژوهش، از این نوع آموزش برای افزایش شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان می‌توان استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: معناگرایی، قرآن و دعا، شایستگی‌های حرفه‌ای، دانشجویمان، معلمان

۱. کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، کرمان، ایران
۲* نویسنده مسئول: استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران r.saberi@cfu.ac.ir
۳- استادیار، گروه آموزش تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
۴- استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران

۱. مقدمه

امروزه، رقابت شدید و تغییرات فناوری، فشار روزافزونی بر سازمانها و شیوه‌های متنوع آن‌ها در افزایش اثربخشی نیروی انسانی‌شان وارد می‌سازد. اکنون از منابع انسانی سازمانها انتظار می‌رود تأثیر بیشتری در تولیدات و خدمات خود داشته باشند. در این میان دانشگاهها که وظیفه تعلیم و تربیت اعضای جامعه را دارا هستند، نقش مهمی دارند (هوق-لارسون و همکاران^۱، ۲۰۲۲).

شایستگی بر روی صفات و ویژگی‌های اساسی یک شخص تأکید دارد. این صفات می‌تواند انگیزش، رفتار، نگرش، مهارت و تصور فرد از نقش اجتماعی یا مجموعه‌ای از دانشی باشد که فرد در انجام کارها و فعالیت‌ها به کار می‌بندد (دیباپی، ۱۳۹۸). شایستگی‌ها به‌عنوان مهارت‌ها، دانش، توانایی‌ها و دیگر ویژگی‌هایی تعریف می‌شوند که یک شخص برای انجام مؤثر یک شغل نیاز دارد. باتوجهبه تعاریف شایستگی، چنین به نظر می‌رسد که شایستگی همانند چتری است که هر چیزی را که به‌گونه‌ای مستقیم یا غیرمستقیم بر روی عملکرد شغلی تأثیر داشته باشد، دربر می‌گیرد. به عبارت دیگر، شایستگی تصویری از یک انسان رشدیافته را نشان می‌دهد که برای انجام یک شغل، آمادگی‌های کامل را از هر جهت داشته باشد (یانگ و کایسر^۲، ۲۰۲۲).

دانشجویانی که بعد از اتمام تحصیلات دانشگاهی وارد حرفه معلمی می‌شوند، باید از شایستگی‌های حرفه‌ای لازم در این شغل برخوردار باشند. به کار گماردن شایسته‌ترین و اثربخش‌ترین افراد برای حرفه معلمی حیاتی‌ترین مسئله است. این در حالی است که متأسفانه در تاریخ آموزش و پرورش ایران، معلمان پس از استخدام، به‌رغم تمامی کاستی‌های نظام استخدامی، روانه کلاس درس شده و کمتر شایستگی‌های آنان

از ابعاد حرفه‌ای و شخصیتی سنجیده می‌شود (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۷).

با توجه به وضعیت در حال گذار جهان و به تبع آن کشور ما به لحاظ فناوری، رشد و گسترش فزاینده علوم به‌ویژه در حوزه روانشناسی رشد و یادگیری و نیز تغییر رو به جلوی نظام آموزشی کشور در زمینه اهداف و مأموریت‌ها و به‌تبع آن افزایش وظایف معلمان و نقش محوری آنان در آموزش و این‌که هیچ فرد دیگری جز معلم نمی‌تواند تأثیر بیشتری بر آن‌چه بر مدارس می‌گذرد، داشته باشد و اوست که می‌تواند تعلیم و تربیت را فرایندی توأم با لذت و کامیابی یا فرایندی بی‌تمرکز کند، پس ایجاب می‌کند تا نقش شایستگی معلمان در اثربخشی فرایند یاددهی یادگیری بیش از پیش مورد تأکید قرار گیرد. بنابراین توجه به شایستگی‌های معلمان و توسعه این شایستگی‌ها از اهمیت و ارزش بسیاری برخوردار است (ابوالحسنی و جوادی پور، ۱۳۹۸). توجه به شایستگی حرفه‌ای از اهمیت و ارزش زیادی برخوردار است. این درست همان چیزی است که موجب شده در آموزش و به‌سازی منابع انسانی، شایستگی اهمیت یابد. پذیرش و گسترش سریع رویکرد شایستگی محور و به‌کارگیری آن در برنامه‌های توسعه کارکنان بیش از هر چیز، نتیجه مزایا و فوایدی است که در این رویکرد نهفته است (راکسیموونا^۳، ۲۰۲۲).

یکی از عوامل اثرگذار بر دانشجویان فقدان معنا در زندگی است. در سال‌های اخیر محققان به تأثیر گرایش‌های مذهبی بر دانشجویان معطوف شده‌اند. نیاز به مطالعات پیگیر و رویکردهای درمانی که متناسب با شرایط فرهنگی و مذهبی جامعه باشد واقعیتی انکارناپذیر است (رفیعی و جهانگیری، ۱۳۹۸).

امروزه بیش از هر زمان دیگر، مردم شیوه‌ها و وسایل گوناگون زندگی کردن را در اختیار دارند، اما معنایی را که برای

۳. Raximovna

۱. Hoegh-Larsen et al

۲. Yang & Kaiser

(۲۰۲۲)، در پژوهشی با عنوان شایستگی حرفه ای دانشجویان پرستاری در ارائه مراقبت های معنوی در ایران، نشان دادند که بین میزان شایستگی حرفه ای دانشجویان با معنویت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

فعالیت های معنوی و شهودی مانند تمرکز و اندیشه معنوی تصویرسازی ذهنی نسبت به شگفتی های جهان هستی عظمت پروردگار که قادر مطلق است، نیایش و ارتباط عمیق با خالق هستی و امید به رحمت بیکران وی در حل مشکلات زندگی و نجات انسان اثرات شفا بخش نیرومندی بر دانشجویان دارد و بر موفقیت شغلی و کسب شایستگی های حرفه ای آنها تاثیر می گذارد. با توجه به آنچه که بیان شد، همچنین جایگاه خاص مذهب و اعتقادات دینی در کشورمان کمبود پژوهش های داخل کشور در این زمینه، انجام این تحقیق ضروری به نظر می رسد. بنابراین هدف این پژوهش بررسی اثربخشی آموزش معنادرمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی های حرفه ای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بود.

روش

پژوهش حاضر شبه آزمایشی از نوع پیش آزمون - پس آزمون همراه با گروه کنترل بود. جامعه را کلیه دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان خواجه نصیر شهر کرمان در سال ۱۴۰۲-۰۳ تشکیل دادند. تعداد ۳۰ نفر به عنوان نمونه در دسترس انتخاب شدند و به صورت تصادفی و با روش قرعه کشی به دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و گروه کنترل تقسیم شدند. تعداد نمونه لازم با در نظر گرفتن اندازه اثر ۰/۴۰، سطح اطمینان ۰/۹۵، توان آزمون ۰/۸۰ و میزان ریزش ۱۰ درصد، برای هر گروه ۱۵ نفر محاسبه شد.

معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و عدم شرکت در هرگونه جلسات آموزشی و درمانی به طور همزمان بود. معیارهای خروج از مطالعه شامل عدم

آن زندگی کنند در اختیار ندارند. معنادرمانی، روشی از رویکرد وجودی است که می تواند ساختار مفهومی را برای کمک به مراجعان جهت چالش با یافتن معنی در زندگی شان معنا کند (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۹). این روش درمانی بر اساس دیدگاه فرانکل پایه گذاری شده است. به نظر فرانکل در معنای انسان سالم، معنویت مستتر است و در سایه همین سلامت معنوی است که فرد به کمال می رسد و فراتر از ابعاد عینی و مادی زندگی حرکت می کند. این نوع درمان به مراجعان کمک می کند تا معنایی را در زندگی شان پیدا کنند (پناه علی و زنجانی، ۱۳۹۸). معنادرمانی کمتر به گذشته توجه دارد و بیشتر بر آینده و معنای زندگی تأکید می کند. معنادرمانی با در نظر گرفتن گذرایی هستی، به جای بدبینی و انزوا، انسان را به تلاش و فعالیت برمی انگیزد و بیان می کند آنچه انسان را از پای در می آورد، رنج و سرنوشت نامطلوب شان نیست بلکه بی معنی شدن زندگی است که مصیبت آور است (دوکز، گوتیرز و گوشون^۱، ۲۰۲۲).

پیشینه پژوهش

کرامتی فرد، صفایی و اصلاحی (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان بررسی تاثیر معنویت گرایی بر بهزیستی روانشناختی و شایستگی شغلی معلمان مقطع متوسطه شهر همدان، دریافتند که معنادرمانی موجب افزایش شایستگی شغلی معلمان شده است. ژاله و خوش اخلاق در بررسی خود بیان داشتند که معنویت درمانی موجب افزایش ادراک شایستگی نوجوانان می شود. عظیمی، محمدمامین زاده و شریعتمدار (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان اثربخشی معنویت درمانی اسلامی بر تعلل ورزی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان، نشان دادند که معنویت درمانی اسلامی موجب افزایش اشتیاق به تحصیل و احساس شایستگی در دانشجویان شده است. بابامحمدی و همکاران

۱. Dukes, Gutierrez & Goshorn

بررسی اثربخشی آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن...

کنندگان در صورت تمایل هر زمانی که می‌خواستند از ادامه مشارکت می‌توانستند انصراف دهند.

جلسات آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا شامل ۱۲ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای بود. محتوای جلسات آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا در جدول ۱ ارائه شده است (حمید و ویسی، ۱۳۹۱).

تمایل برای شرکت در جلسات و غیبت بیش از دو جلسه بود. ملاحظات اخلاقی این پژوهش شامل موارد ذیل بود: الف) کلیه شرکت کنندگان در پژوهش با اختیار و تمایل خود شرکت کردند. ب) درباره اصول رازداری و محرمانه بودن هویت شرکت کنندگان به آنان اطمینان داده شد که کلیه اطلاعات به صورت محرمانه باقی خواهد ماند (ج) در پایان از شرکت کنندگان در پژوهش تقدیر و تشکر به عمل آمد. د) شرکت

جدول ۱. جلسات آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا

جلسه	هدف
اول	معرفی کردن اعضا به همدیگر و آگاهی از ارزشها، آموزش آگاهی هشیارانه نسبت به ابعاد مختلف زندگی خود. تمرکز و توجه بر قدرت مطلق هستی، آگاهی از داشته‌ها و نعمتهایی که پروردگار در اختیار فرد قرار داده است.
دوم	شفاف‌سازی ارزش‌های خلاق، بررسی اهداف و مشاغلی که دوست داشته‌اند اما نتوانسته‌اند به آنها برسند. معنی دادن به دشواریها و مشکلاتی که در زندگی با آن مواجه هستند. استعانت الهی و توکل به پروردگارد استفاده از آیات قرآن، احادیث و سیره نبویدر معنی بخشیدن به زندگی.
سوم	بررسی تکالیف خانگی، شفافسازی ارزشهای تجربی و عینی، بررسی تجارب هنری که برای فرد ارزشمند است. واز آنها لذت می‌برد و یا اشخاصی که برای او جالب و معنی‌دار می‌باشند. تقویت ارزشهای نگرشی، بررسی اشخاص و موقعیت‌ها و مشاغلی که برای فرد ارزشمند هستند، به منظور تقویت ارزشهای معنوی و الهی فرد.
چهارم	شفافسازی ارزشهای نگرشی، تهیه سلسله مراتبی از ارزش‌ها، بررسی نقل‌قول‌های خردمندان و گفته‌های حکیمانه مبتنی بر قرآن و احادیث و سیره نبوی جهت تقویت توکل به پروردگار، معنا بخشیدن به هر لحظه از زندگی و در نظر گرفتن خود به عنوان عنصری از یک نظام هستی
پنجم	بررسی تکالیف خانگی، توسعه سلسله مراتب ارزش‌ها، تعین اهداف و برنامه‌ریزی جهت وصول به اهداف کوتاه مدت و بلند مدت، استفاده از نظرات افراد گروه برای اولویت بندی اهداف، استفاده از ورقه ثبت پیشرفت خانگی و مراحل نیل به اهداف.
ششم	متناسب کردن اهداف با ارزش‌های معنوی و الهی، تحلیل اهداف متناسب با ارزشها، کمک به افراد برای وصول به اهداف خود با تلاش و معنایابی در زندگی، دادنتکالیف خانگی.
هفتم	تعیین اهداف جدید برای ارزش‌های رها شده و یا نادیده گرفته شده، استفاده از روش بارش مغزی برای بررسی اهداف معنوی و متعالی که به شکوفایی استعدادهای فرد کمک می‌کنند.
هشتم	بحث گروهی در مورد نتایج تکالیف خانگی، هر فرد اهداف جدید را با دیگراندر میان می‌گذارد، ارائه طرح دستیابی به هدف، تعیین چارچوب زمانی معلوم برای اجرا اهداف تعیین شده.
نهم و دهم	بررسی بینش‌های کسب شده، تعیین نقاط ضعف و قوت به وسیله فرد و دریافت بازتاب از دیگران. بررسی پیشرفت معنایابی فرد و موانع احتمالی که وجود دارند، استفاده از نظرات گروه جهت تقویت معنایابی
یازدهم و دوازدهم	بررسی تغییرات حاصل از فرود در نتیجه آموزش معنایابی در زندگی در ابعاد مختلف زندگی، آماده کردن فرد برای خاتمه جلسات آموزشی، دادن تکالیف خانگی و خواندن کتب قرآن و متونی که به معنایابی فرد کمک می‌کند.

در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

تحلیل داده‌ها به منظور تعیین بررسی اثربخشی آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان صورت گرفت. در این مطالعه تعداد ۳۰ نفر در دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و گروه کنترل (۱۵ نفر) با میانگین سنی ۲۰/۰۶ و انحراف معیار ۲/۵۳ شرکت داشتند. قبل از انجام آزمون، ابتدا پیش فرض‌های تحلیل کوواریانس شامل نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته با استفاده از آزمون شاپیرو-ویلک ($P < ۰/۰۵$) و همسانی واریانس‌ها بر اساس آزمون لون ($P < ۰/۰۵$) مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که این مفروضه‌ها رعایت شده است. اطلاعات توصیفی مربوط به متغیر پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار متغیر پژوهش

متغیر	زمان گروه	پیش آزمون		پس آزمون	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
شایستگی‌های حرفه‌ای	کنترل	۷۴/۷۴	۱۲/۵۳	۱۱۶/۳۳	۱۳/۴۰
	آزمایش	۷۳/۶۲	۱۱/۹۸	۷۴/۲۵	۱۰/۳۶

مطابق نتایج بدست آمده جدول ۳، بعد از برداشته شدن اثر پیش‌آزمون، آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا به‌طور معناداری بر افزایش شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان تأثیر گذاشته است ($P < ۰/۰۵$). همچنین ۵۱/۸ درصد افزایش شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان را آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا تبیین می‌کند.

برای جمع‌آوری داده‌ها نیز از ابزار زیر استفاده شده است: پرسش‌نامه شایستگی حرفه‌ای: این پرسش‌نامه توسط توسط مطهری نژاد و جهانگرد در سال ۱۳۹۷ طراحی شد. پرسش‌نامه شایستگی حرفه‌ای دارای ۳۰ سوال و سه مولفه برنامه‌ریزی برای آموزش (سوالات ۱ تا ۱۰)، اخلاق و مسئولیت حرفه‌ای (سوالات ۱۱ تا ۲۰) و مدیریت منابع (سوالات ۲۱ تا ۳۰) می‌باشد و بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای درجه‌بندی شده است. میزان پایایی پرسش‌نامه با روش آلفای کرونباخ برای آموزش ۰/۸۶، اخلاق و مسئولیت حرفه‌ای ۰/۹۲ و مدیریت منابع ۰/۹۰ گزارش شد. روایی تفکیکی و همگرا نیز مورد تایید قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و تحلیل کوواریانس و با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ انجام شد. میزان P کمتر از ۰/۰۵ معنی‌داری

همان‌گونه که در جدول ۲ دیده می‌شود بین نمرات پیش آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل در متغیر شایستگی‌های حرفه‌ای تفاوت قابل ملاحظه‌ای وجود دارد. نتایج مربوط به آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی‌های حرفه‌ای در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. تحلیل کوواریانس برای بررسی آموزش معنادرمانی توام با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی‌های حرفه‌ای در دو گروه آزمایش و کنترل

منابع	متغیر وابسته	Ss	df	MS	F	Sig	مجذور ای‌تا
گروه	شایستگی‌های حرفه‌ای	۲۴۷/۲۹	۱	۲۴۷/۲۹	۱۲/۲۹	۰/۰۰۱	۰/۵۱۸
خطا	شایستگی‌های حرفه‌ای	۵۶۲/۹۲	۲۸	۲۰/۱۱	-	-	-

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین بررسی اثربخشی آموزش معنادرمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا بر شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان صورت گرفت. نتایج تحلیل نشان داد که آموزش معنادرمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا موجب افزایش شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت افراد مذهبی در مشکلات به قضا و قدر الهی معتقدند در برخورد با گرفتاری‌ها تاب آوری بالاتری دارند. مطابق آموزش معنادرمانی، گام نخست کسب معرفت و آگاهی در این زمینه است که در برابر ناملایمت‌ها غمگین نشوند و در برابر برخورداری‌ها شادمانی نکنند و بی‌اعتقادی به تقدیر الهی موجب می‌شود که رویدادهای تلخ و ناگوار برای انسان غیرمنتظره شود و آن‌ها را از پای درآورد. بنابراین، در جلسات معنادرمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا با معنی دادن به دشواری‌ها و مشکلاتی که در زندگی با آن مواجه می‌شوند و با استعانت الهی و توکل به پروردگار در انجام همه امور، توجه به پیامدهای مثبتی که به دنبال دشواری و مصیبت‌ها روی می‌دهد و معنا بخشیدن به لحظه‌های زندگی و خود را عنصری از نظام هستی در نظر گرفتن؛ و با تمرکز بر قدرت مطلق هستی و آگاهی هدفمندانانه از جسم و ذهن، از اشتغال ذهنی با افکار منفی رها می‌شوند (داودی و همکاران، ۱۳۹۳). پی بردن به واقعیت فناپذیر بودن، افراد را برمی‌انگیزاند تا اولویت‌هایشان را بازنگری کنند و درک کنند چه چیزی برایشان ارزشمندتر است. جوهر وجود معنادرمانی آگاه شدن از مسئولیت خود است و این وظیفه را بر عهده بیمار است که خود انتخاب کند. بنابراین، در رویکرد معنادرمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا افراد متوجه مسئولیت‌پذیری خود می‌شوند و به این نکته پی می‌برند که در برابر چه کسی و چه چیزی و تا چه حد مسئول هستند. در این رویکرد افراد متوجه

مسئولیت خود در برابر خداوند می‌شوند و به این باور می‌رسند که این خداوند است که متناسب با افراد برای‌شان مسئولیت تعیین کرده است و با وسعت بخشیدن به میدان دید، ارزش‌ها و معنا را در حیطه دید خود قرار می‌دهند (کازمی و ژیان، ۱۳۹۹).

فعالیت‌های معنوی و نیایش و ارتباط عمیق با خالق هستی امید به رحمت بی‌کران وی در حل مشکلات، زندگی و نجات انسان آثار شفابخش نیرومندی دارد. افراد با معطوف ساختن آرزوها به زندگی اخروی، توکل به پروردگار، راضی و قانع بودن نسبت به آنچه فرد دارد و تقدیر الهی، توجه به تدبیر و حکمت الهی در جهان، شناخت واقعیت دنیا که مقدمه‌ی آخرت است و این‌که زندگی دنیا همراه با سختی‌ها است توانستند نگرش و برداشت منطقی جدیدتری نسبت به جهان هستی و خود کسب کنند و با احساس کنترل بر سرنوشت خویش شایستگی‌هایش خود افزایش می‌یابد (رفیعی و جهانگیری، ۱۳۹۸).

سازمان‌ها جهت توانمندسازی کارکنان برای ارائه عملکردی ورای نقش‌های فردی، از طریق آموزش شایستگی‌های بیشتری که از سوی سازمان ارزشمند تلقی می‌شود؛ دستیابی به شایستگی‌های ضروری برای انجام کارهای خود؛ ایجاد اعتماد به نفس با حصول موفقیت از طریق کسب شایستگی‌های ضروری، افزایش پتانسیل و رضایت شغلی؛ استفاده اثربخش‌تر و کارآمدتر از زمان آموزش؛ ایجاد سازوکاری برای شناسایی توانایی کارکنان، حصول اطمینان از این‌که ارتقای حرفه‌ای افراد و گام‌های مورد نیاز برای آموزش امور سازمان ثبت و تأیید شده است، رویکرد شایستگی‌ها را به‌عنوان اساس و انسجام بخش فعالیت‌ها و اقدامات خود درحوزه منابع انسانی انتخاب کرده‌اند (آخمیدوو^۱، ۲۰۲۲).

شایستگی معلم شامل دانش و مهارت‌های موردنیاز

۱. Akhmedov

حرفه ای معلمان و رضایت شغلی با تاکید بر دیدگاه سازنده گرای. فناوری آموزش، ۱۳ (۴)، ۹۱۱-۹۲۰.

پناه علی، امیر، زنجانی، شروین . (۱۳۹۸). اثربخشی معنادرمانی گروهی بر تاب آوری زنان دارای نشانه های ناگویی هیجانی. رونشناسی بابلینی، ۱ (۴)، ۵۹-۷۲.

حمید، نجمه، ویسی، شوبو. (۱۳۹۱). اثربخشی معنا درمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا بر افسردگی و سولول کمکی. پژوهش های میان رشته ای قرآن کریم، ۳ (۲)، ۲۷-۳۸.

رفیعی محمدی، نفیسه، جهانگیری، محمدمهدی. (۱۳۹۸). اثربخشی معنادرمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا بر شدت علائم افسردگی زنان مبتلا به اختلال افسردگی اساسی. پژوهش در دین و سلامت، ۵ (۴)، ۹۱-۹۸.

داودی، حموله، فریده، فلاح، محمدحسین، اسمعیلی صدراآبادی، مهدی، علیپور، مهران. (۱۳۹۳). اثربخشی معنادرمانی قرآن و معنادرمانی فرانکل بر سلامت روان و بهزیستی ذهنی مادران افسرده. پژوهش های میان رشته ای قرآن کریم، ۱۱ (۲)، ۲۰-۳۴.

دیبايي صابر، محسن. (۱۳۹۸). تحلیل رابطه توسعه شایستگی حرفه ای معلمان دوره متوسطه با اثربخشی آنان در فرایند یاددهی یادگیری دانش آموزان. راهبردهای نوین تربیت معلمان، ۴ (۶)، ۱-۲۳.

زاله، مریم، خوش اخلاق، حسن. (۱۴۰۱). اثربخشی معنویت درمانی بر ادراک شایستگی رفتاری، اجتماعی، جسمی و تحصیلی نوجوانان تک سرپرست شهر اصفهان. هفتمین همایش ملی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی ایران.

عظیمی، داریوش، محمدامین زاده، دانا، شریعتمدار، آسیه. (۱۳۹۷). اثربخشی معنویت درمانی اسلامی بر تعلل ورزی و اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری. راهبردهای توسعه در آموزش علوم پزشکی، ۴ (۲)، ۹۷-۱۰۸.

قاسمی، نعمت الله، اقدم، قربان فتحي، قمری، محمد، پویامنش، جعفر. (۱۳۹۹). مقایسه اثربخشی معنادرمانی گروهی و فراشناخت درمانی گروهی بر تاب آوری دانشجویان دختر. مطالعات روانشناسی ورزشی، ۳۴ (۴)، ۱۹۷-۲۱۴.

کازمى کور، زهرا، زیان باقری، معصومه. (۱۳۹۹). اثربخشی

تدریس در مدرسه است. این شایستگی شامل سطوح بالای دانش، ارزش ها، مهارت ها و حالت های شخصی، حساسیت ها، قابلیت ها و همچنین توانایی تلفیق آنها در جهت عمل و استفاده از روش های مناسب است. بنابراین آموزش معنادرمانی توأم با تلاوت قرآن و دعا موجب افزایش رشد شخصی، اجتماعی، اخلاقی و... و بهبود شایستگی حرفه ای می شود (دیبايي، ۱۳۹۷).

این پژوهش مانند با محدودیت هایی از جمله نمونه گیری در دسترس و بررسی نکردن برخی متغیرهای مداخله گر اشاره کرد، بنابراین در تعمیم نتایج باید جانب احتیاط را رعایت کرد. نمونه های این پژوهش شامل دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان شهر کرمان بود. بنابراین در تعمیم یافته ها باید جانب احتیاط رعایت شود. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می شود در مطالعات آتی در استان های دیگر نیز با توجه به باور فرهنگی و مذهبی موجود در جامعه از این رویکرد استفاده شود و دوره های پیگیری هم لحاظ شود.

سپاسگزاری

این مقاله با مجوز دانشگاه فرهنگیان خواجه نصیر کرمان و زیر نظر گروه علوم تربیتی این دانشگاه انجام شد. بدین وسیله نویسندگان از کلیه شرکت کنندگان در این پژوهش و تمام کسانی که به نحوی مؤثر در انجام این پژوهش همکاری کردند، تقدیر و تشکر می گردد.

منابع

آقاجری، غلامعلی، نادری، فاطمه، نیک پی، زهره، جندقی، فهیمه، کیا دربندسری، فائزه. (۱۳۹۸). اثربخشی معنویت درمانی شناختی - رفتاری بر تنش شغلی و پریشانی روان شناختی پرستاران شاغل در بخش مراقبت های ویژه. سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۳ (۵)، ۱۳-۲۵
ابوالحسنی، زهرا، جوادی پور، محمد. (۱۳۹۸). شایستگی های

Logotherapy infused family therapy (LIFT): A systematic review of clinical interventions for family counselors. *The Journal of Humanistic Counseling*, 61(1), 18-29.

Hoegh-Larsen, A. M., Ravik, M., Reiersen, I. A., Huseb, S.I.E., & Gonzalez, M. T. (2022). PEARLS Debriefing Compared to Standard Debriefing Effects on Nursing Students' Professional Competence and Clinical Judgment: A Quasi-Experimental Study. 10 (2), 1-8.

Raximovna, T. F. (2022). Didactic and motivational opportunities for the use of variable approaches to increase the professional competence of future defectologists. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(4), 1256-1259.

Sunga, P., Knighten, M. L., Tarver, C., & Brant, J. M. (2022). Implementation of an Educational Toolkit to Increase Nurse Competence in Spirituality and Spiritual Care of Oncology Patients. *Journal of Holistic Nursing*, 8(9), 115-132.

معنادرمانی گروهی مبتنی بر آموزه‌های قرآنی بر امید به زندگی در زنان مبتلا به سرطان سینه. اولین همایش قرآن و روانشناسی.

کرامتی فرد، مهین، صفایی، محمد، اصلانی، زهرا. (۱۴۰۱). بررسی تاثیر معنویت‌گرایی بر بهزیستی روانشناختی و شایستگی شغلی معلمان مقطع متوسطه شهر همدان. شانزدهمین کنفرانس ملی روانشناسی، علوم تربیتی و اجتماعی.

کریمیان، حیدر، آراسته، حمیدرضا، بهرنگی، محمدرضا، حسن رضا، زین آبادی. (۱۳۹۷). طراحی و تبیین چارچوب شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجو معلمان دوره ابتدایی دانشگاه فرهنگیان. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۱ (۵)، ۱۷۸-۱۹۵.

مطهری نژاد، حسین، جهانگرد، حمیده. (۱۳۹۷). ساخت و اعتباریابی ابزار سنجش شایستگی حرفه‌ای معلمان. پژوهش‌های آموزش و یادگیری، ۱۵ (۱)، ۴۳-۵۳.

Akhmedov, B. (2022). Principles of Developing the Professional Competence of Future Teachers on the basis of a Clu er Approach. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(6), 760-770.

Babamohamadi, H., Tafreshi, A., Khoshbakht, S., Ghorbani, R., & Asgari, M. R. (2022). Nursing Students' Professional Competence in Providing Spiritual Care in Iran. *Journal of religion and health*, 61 (3), 1831-1847.

Dukes, A. T., Gutierrez, D., & Goshorn, J. R. (2022).

Investigating the effectiveness of teaching semantics combined with Quran recitation and prayer on the professional competencies of students

Khadijeh Sobhani¹, Reza Saberi^{2*}, Parvaneh Khajehpour³, Zahra Ghanbari Zarandi⁴

Abstract

The existence of competent teachers is necessary for the growth and development of the society, which can be improved with training and interventions. The present study was conducted with the aim of investigating the effectiveness of teaching semantics combined with Quran recitation and prayer on the professional competence of student teachers of Farhangian University. The present study was a semi-experimental pre-test-post-test type with a control group. The statistical population was formed by all students and teachers of Farhangian University of Kerman in 2023. The samples of this research were 30 people from the mentioned society who were selected using available sampling method and were assigned to two experimental (15 people) and control (15 people) groups with the help of simple random method. Semanticism education combined with Quran recitation and prayer was implemented for the experimental group in 12 sessions of 90 minutes. But no action was taken on the control group. The professional competency questionnaire of Motahrinejad and Jahangerd (2017) was implemented for them. Was. Data analysis was done with descriptive tests (mean and standard deviation) and covariance analysis using SPSS version 24 software. P value less than 0.05 was considered significant. The results showed that the teaching of semantics combined with Quran recitation and prayer has an effect on the professional competencies of Farhangian University students ($P < 0.01$). According to the results of this research, this type of training can be used to increase the professional skills of student teachers.

Keywords: Semanticism, Quran and prayer, Professional Competences, Students, Teachers.

¹ Msc of Educational Administration, Department of Educational Sciences, Islamic Azad University, Kerman Branch, Kerman, Iran.

² Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran. r.saberi@cfu.ac.ir

³ Assistant Professor, Department of Physical Education, Farhangian University, Tehran, Iran.

⁴ Assistant Professor, Department of Psychology, Payamnoor University, Tehran, Iran

